

Till

Högsta domstolen

Stockholm den 6 oktober 2023

YTTRANDE

Ö 5864-23; Alexander Ernstberger ./ Riksåklagaren

Som ombud för Alexander Ernstberger får vi härmed, med anledning av Riksåklagarens förklaring jämte bilagor (aktbilaga 64), inkomma med yttrande enligt följande.

I övrigt hänvisas till vad som tidigare har anförts.

A. Medvetet oriktiga vittnesuppgifter som kan antas ha inverkat på målets utgång

A.1 Alexander Ernstberger har inte hänvisat till en transkribering av förhör med Ola Gilstring

1. Riksåklagaren påstår, genom hänvisning till Ekobrottsmyndighetens yttrande, att Alexander Ernstberger hänvisat till en transkribering av förhöret med vittnet Ola Gilstring till stöd för att vittnet lämnat medvetet oriktiga uppgifter. Vidare påstås att det är oklart varifrån Alexander Ernstbergers förhørsutskrifter härstammar, i vilken mån utskriften är kvalitetssäkrad eller om den motsvarar det som faktiskt sades vid förhöret. Därtill påstås att samtliga ljudfiler från förhör skulle vara raderade av hovrätten.

2. Alexander Ernstberger ställer sig frågande till de påståenden som Riksåklagaren och Ekobrottsmyndigheten gjort i denna del samt de misstänkliggöranden som följer av dessa. I resningsansökan har nämligen inte hänvisats till någon transkribering av förhöret med Ola Gilstring.
3. Till stöd för vilka vittnesuppgifter som lämnats har, tvärtemot Riksåklagarens och Ekobrottsmyndighetens påståenden, bilagts och – med exakta minuthänvisningar – hänvisats till ljudinspelningarna från förhöret i tingsrätten med vittnet Ola Gilstring. Visserligen har undertecknade lyft fram relevanta delar ur förhöret, men hänvisning har alltid skett till ljudinspelningarna (se p. 49-51 i resningsansökan och bilagorna 4-5 till resningsansökan).
4. Dessa ljudinspelningar har Alexander Ernstberger erhållit från tingsrätten. Riksåklagaren och Ekobrottsmyndigheten borde rimligtvis, även om de båda förbisett att ljudinspelningarna bilagts och hänvisats till i resningsansökan, också ha kunnat inhämta ljudinspelningarna från tingsrätten.
5. Det kan mot denna bakgrund dessvärre konstateras att Riksåklagaren och Ekobrottsmyndigheten inte förefaller ha gjort någon grundlig genomgång av Alexander Ernstbergers resningsansökan. De påståenden och konstateranden som Riksåklagaren och Ekobrottsmyndigheten gjort i övrigt bör ses i ljuset av detta.

A.2 Ola Gilstrings vittnesuppgifter har inte presenterats på ett felaktigt sätt

6. Riksåklagaren påstår, genom hänvisning till Ekobrottsmyndighetens yttrande, att *”sättet att ’klippa ut’ vissa kommentarer och sedan lägga samman med vad som sägs senare i förhöret riskerar att ge en felaktig bild av vad förhørsutsagan med OG faktiskt utvisar och vad kommentaren ska hänföras till.”*
7. Alexander Ernstberger ställer sig frågande även till detta och motsätter sig att vittnesförhöret med Ola Gilstring presenterats på ett sådant sätt eller på något annat

sätt som riskerar att ge en sådan felaktig bild av förhørsutsagan.

8. Det är i och för sig korrekt att de vittnesuppgifter från Ola Gilstring som Alexander Ernstberger särskilt hänvisat till samtliga inte lämnades vid samma tidpunkt under förhöret. I resningsansökan har emellertid inga kommentarer "*klippts ut*" och "*lagts samman*" med andra kommentarer, för att på så sätt presentera en felaktig bild av förhørsutsagan.
9. Tvärtom har, som ovan angivits, exakta minuthänvisningar genomgående gjorts till ljudinspelningarna från förhöret. Det kan därmed inte föreligga några tveksamheter om när vittnesuppgifterna lämnats i förhöret. Utöver detta har i samband med att relevanta vittnesuppgifter särskilt lyfts fram också uppmärksammats om det gått en tid i förhöret mellan de delar som lyfts fram.
10. Det förhållandet att särskilda delar lyfts fram ur vittnesförhöret med Ola Gilstring följer naturligt av att de medvetet oriktiga uppgifterna inte behandlades under hela förhöret. Förhöret med Ola Gilstring pågick, enligt ljudinspelningarna, i totalt 2 timmar 36 minuter 48 sekunder. I resningsansökan har av förklarliga skäl inte lyfts fram alla vittnesuppgifter som därvid lämnades.
11. Högsta domstolen har, om det bedöms erforderligt, möjlighet att ta del av ljudinspelningarna i sin helhet.

A.3 Ola Gilstring har lämnat medvetet felaktiga uppgifter

12. Riksåklagaren påstår, genom hänvisning till Ekobrottsmyndighetens yttrande, att de vittnesuppgifter Ola Gilstring lämnat inte ger skäl att anta att han har lämnat medvetet oriktiga uppgifter. I denna del har också påståtts att Alexander Ernstberger i sin egen bevisbilaga 114 hänvisat till Trading Checklist och att åklagaren inte påstått att handlingen utgjort underlag vid beslutet att godkänna warrantaffärerna.
13. Det kan enligt Alexander Ernstberger konstateras att Ola Gilstrings vittnesuppgifter

om Trading Checklist varit medvetet oriktiga. Han har själv stått bakom upprättandet av Trading Checklist, vilket det noteras att varken Riksåklagaren eller Ekobrottsmyndigheten ifrågasatt i sig, och trots detta påstått att warrantaffärerna inte hade godkänts om det inte varit för den felaktiga informationen i Trading Checklist om prisjämförelser (se resningsansökan, avsnitt A).

14. Det Ekobrottsmyndigheten angivit om att Ola Gilstrings vittnesuppgifter i förhöret *"[inte ger] stöd AEs påstående att OG bekräftade att handlingen utgjorde underlag vid Gustavias Risk- och värderingskommittés möte den 9 maj 2012 eller ens att den var upprättad vid den tidpunkten"* är felaktigt. Det förhållandet att Ola Gilstring medvetet oriktigt i vittnesförhör påstått att Gustavia hade tagit del av Trading Checklist inför Risk- och värderingskommitténs beslut att godkänna warrantaffärerna framgår, utöver i resningsansökan särskilt framlyfta uppgifter, därtill också senare i förhöret (se bilaga 5 till resningsansökan, minut 10:28–11:47):

Pensionsmyndighetens

ombud: "Den här handlingen, hade ni tagit del av den inför beslutet den 9 maj?"

Ola Gilstring: "Ja. Vi, vår compliance hade tagit del av den."

Pensionsmyndighetens

ombud: "Vet du när den här handlingen hade ingetts, överlämnats?"

Ola Gilstring: "Nej, alltså. Jag har svårt att svara på något datum egentligen, det, när den har kommit in. Någon gång under maj måste det ha varit i alla fall."

Pensionsmyndighetens

ombud: "Okej. Hur god tid på er ville ni ha vanligtvis för att kunna bedöma?"

Ola Gilstring: "Ja, det här var första gången någonsin som vi har fått en sådan här omfattande best ex-

analys. Alltså, om det har hänt ... Om vi har fått best execution-analyser tidigare, eller sådana här dokument tidigare, så har det varit väldigt enkla fall. Alltså, det skulle kunna ha varit att man vill köpa en finsk obligation och man har aldrig köpt en finsk obligation tidigare, till exempel. Om man vill köpa obligationer i Nokia eller i något annat finskt bolag. Och då krävs ju inte det samma omfattning på materialet. Det är ju, då blir det mer en formaliafråga.”

15. Det är i och för sig riktigt att Trading Checklist inledningsvis var med som bilaga till Alexander Ernstberger bevisbilaga 114. Detta var dock en direkt följd av att han själv felaktigt bibringats uppfattningen om att denna hade legat till grund för Gustavias godkännande av warrantaffärerna, till följd av att Gustavia genom Ola Gilstring – med påstående om att den legat till grund för beslutet – felaktigt hade gett in Trading Checklist till Finansinspektionen och Ola Gilstrings medvetet oriktiga uppgifter i förhör. Detta var alltså i sig en konsekvens av Ola Gilstrings klandervärda agerande och medvetet oriktiga uppgifter.
16. Vidare ifrågasätts att åklagaren under processen skulle ha intagit inställningen att Trading Checklist inte legat till grund för Gustavias beslut att godkänna warrantaffärerna. I sådana fall vore det nämligen mycket anmärkningsvärt av Pensionsmyndigheten att, tvärtemot detta, inför hovrätten anföra att Trading Checklist använts för att dölja storleken på Oaks ersättning och att den legat till grund för Gustavias godkännande av warrantaffärerna (se Pensionsmyndighetens överklagande till hovrätten, hab 1, s. 11 åttonde strecksatsen; se manus till sakframställning i hovrätten, hab 362, s. 333-335; se Pensionsmyndighetens manus till slutanförande i hovrätten del 2, hab 417, s. 25-26).
17. Det kan därtill konstateras att det var Ekobrottsmyndigheten som genom förundersökningen förde in Trading Checklist i målet. I en promemoria daterad den 21 juni 2018 av Jonas Landeblad (se tingsrättens ab 343, FUP F s. 545 (PDF-sida 550)),

även hörd som Ekobrottsmyndighetens expert i tingsrätten, framgår detta enligt följande:

”I ’trading checklist’ (FUP F s.308-335) som upprättades av Johan Bergsgård i syfte att utgöra underlag inför beslut i Gustavias Risk och värderingskommitté...”

18. Påståendet att åklagaren skulle ha intagit en annan inställning motsägs även av det faktum att hovrätten i domen anger att åklagaren påstått att de faktiska förhållandena kring warrantaffärerna dolts för Gustavia (dvs. det påstådda vilseledandet; se domen, s. 49) och att hovrätten felaktigt fann såväl att Trading Checklist upprättats i april 2012 som att den legat till grund för Gustavias beslut att godkänna warrantaffärerna (se domen, s. 50).

A.4 De medvetet oriktiga uppgifterna kan antas ha inverkat på utgången av målet

19. Riksåklagaren har även, till viss del med hänvisning till Ekobrottsmyndighetens yttrande, påstått att Ola Gilstrings vittnesuppgifter inte kan antas ha inverkat på utgången av målet.
20. Alexander Ernstberger menar att det av hovrättens domskäl entydigt framgår, som närmare redovisats i resningsansökan (se resningsansökan, p. 44-46), att de aktuella uppgifterna inverkat på utgången av målet.
21. Ola Gilstring och Gustavia har, i syfte att freda sig mot *”eventuell kritik”*, upprättat Trading Checklist först 2014 för att förleda Finansinspektionen att tro att Gustavia inför förvärvet av aktuella värdepapper gjort det som enligt lagstiftningen ankom på Gustavia som fondbolag. Belysande för Gustavias ansvar och varför Ola Gilstring i efterhand upprättade samt antedaterade Trading Checklist, är den redovisning av regelverket och fondbolags ansvar som kommer till uttryck i Pensionsmyndighetens stämningsansökan den 14 september 2023 mot Skandinaviska Enskilda Banken (publ) i mål T 14121-23 vid Stockholms tingsrätt.

22. I stämmningsansökans avsnitt *"3.5.3 Reglerna om bästa utförande (best execution)"* (bilaga 1) framgår vad som ankom på Gustavia i egenskap av fondbolag vid genomförande av portföljtransaktionerna. Det var fondbolaget Gustavia som genomförde affärerna och därmed *"konkurrensutsätter fondbolaget således självt affären."* Av samma avsnitt framgår även att *"[o]m placeringen av ordern i stället sker hos en mellanhand, t ex. en mäklare [såsom Oak, vår anmärkning] (placering av order), åvilar det likväl fondbolaget att tillse att affären utförs i enlighet med bästa utförande-reglerna."*
23. Om Gustavia ansett att investmentbankernas emissionspris om 8 000 USD per warrant var för högt, hade det alltså ålegat Gustavia att konkurrensutsätta priset eller att besluta att inte godkänna affären. Det ska härvid noteras att Alexander Ernstberger *inte* kände till hur stor del av investmentbankernas emissionspris som sedermera erlades Oak.
24. Det var således Gustavia som, på eget ansvar och utan vilseledande, självständigt godkände och genomförde warrantaffärerna på ett korrekt beslutsunderlag. Därmed har Gustavia lämnat ett för Alexander Ernstberger ansvarsbefriande samtycke till warrantaffärerna och Alexander Ernstberger har varken deltagit i utformandet eller genomförandet av en brottsplan.
25. Det ska särskilt framhållas att skälet till att hovrätten inte accepterade Alexander Ernstbergers invändning om samtycke var att det enligt hovrätten alltså ha rört sig om ett vilseledande av Gustavia *före* det att warrantaffärerna genomfördes.
26. I avsnitten a)-g) i hovrättens dom s. 50-58, som Riksåklagaren särskilt hänvisat till, har hovrätten behandlat frågan om verkliga förhållanden dolts *såväl före som efter* warrantaffärerna genomfördes. Avsnitten behandlar dock även hur andra än Gustavia skulle ha vilseletts och därtill av andra än SFS.
27. Det enda i dessa avsnitt som avser SFS och som påstås ha medfört ett vilseledande av Gustavia *före* warrantaffärerna genomfördes är Trading Checklist under avsnitt a). Hovrätten har härvid angivit att *"[c]hecklistan har bland annat legat till grund för*

beslutet i Gustavias risk- och värderingskommitté att godkänna placeringar i värdepapperna för fonder förvaltade av SFS” (domen, s. 50 vår understrykning) och att avsikten med ”felaktiga uppgifter i checklisten kan enligt hovrätten inte ha varit annan än att för Gustavia dölja de verkliga förhållandena kring warrantaffären (domen, s. 51 vår understrykning). Med hänvisning till detta har hovrätten sedermera dragit slutsatsen att ”[n]ågot samtycke från Gustavia kan inte anses föreligga eftersom bolaget varit vilselett om de förhållanden som legat till grund för de aktuella warrantaffärerna” (domen, s. 68 vår understrykning).

28. Trading Checklist har således inte haft en underordnad betydelse vid hovrättens samlade bedömning av om Gustavia blivit vilselett, utan var den enda omständighet som hovrätten lade till grund för slutsatsen att Gustavia blivit vilselett *före* köpet och därmed inte lämnat ett verksamt samtycke.
29. Det förefaller dock som att Riksåklagaren och Alexander Ernstberger i vart fall är överens om att hovrätten i sin dom dels felaktigt utgått från att Trading Checklist legat till grund för Gustavias godkännande av warrantaffärerna, dels felaktigt utgått från att avsikten med de felaktiga uppgifterna i handlingen var att för Gustavia dölja de verkliga förhållandena kring warrantaffärerna (se Riksåklagarens förklaring, aktbilaga 64, s. 5). Detta är en direkt följd av Ola Gilstrings medvetet oriktiga uppgifter.
30. Vidare förefaller Riksåklagaren och Alexander Ernstberger vara överens om att Högsta domstolen, vid bedömningen i fråga om resning, har utgå från att Trading Checklist inte fanns med som underlag när Gustavias Risk- och värderingskommitté godkände warrantaffärerna (se Riksåklagarens förklaring, aktbilaga 64, s. 6).
31. Mot denna bakgrund anser Alexander Ernstberger att det är klarlagt att Ola Gilstrings medvetet oriktiga uppgifter *kan antas* ha inverkat på utgången i målet (se resningsansökan p. 43 angående det lågt ställda beviskravet).
32. Det ska vidare framhållas att Ola Gilstrings vittnesmål även i övrigt varit centralt för utgången i målet. Det faktum att Ola Gilstring på centrala punkter ljugit, och

dessutom gjort det i eget intresse, påverkar trovärdigheten i hela hans vittnesmål om relationen mellan Gustavia och SFS samt utrymmet för SFS att påverka Gustavias beslutsfattande m.m. som lagts till grund för påstådd förtroendeställning.

B. Ny bevisning

B.1 Optionsavtalet

33. Riksåklagaren påstår att det förhållandet att Svea hovrätt gjort en annan bedömning beträffande Johan Bergsgårds optionsavtal saknar betydelse i resningsärendet, eftersom själva förekomsten av optionsavtalet var av betydelse för hans inblandning i brottplanen i det nu aktuella ärendet och att det i ärendet om bokförings- och skattebrott bara var frågan om dateringen av optionsavtalet som var av betydelse.
34. Alexander Ernstberger anser att detta är en felaktig beskrivning. Vid vilken tidpunkt optionsavtalet upprättats var av direkt avgörande betydelse för hovrätten när den fann att Johan Bergsgård, vars medverkan var nödvändig för en brottsplans förekomst, varit delaktig i den påstådda brottsplanen.
35. Hovrätten fann nämligen att optionsavtalet skulle ha upprättats i syfte att Johan Bergsgård skulle få ersättning för sitt deltagande i den påstådda brottsplanen och att optionsavtalet, i syfte att dölja detta, antedaterades från 2012 till 2010 (hovrättens dom, s. 60 fjärde stycket). I det senare bokförings- och skattebrottsmålet fann hovrätten dock tvärtemot att det inte var styrkt att optionsavtalet från 2010 var en efterhandskonstruktion (se Svea hovrätts dom den 17 november 2022 i mål nr B 3339-21).
36. Detta innebär att optionsavtalet upprättades före någon påstådd brottsplan kan ha aktualiserats, att Johan Bergsgård inte har fått ersättning för deltagande i någon brottsplan genom optionsavtalet, att han således inte varit delaktig i någon brottsplan och att det – eftersom han enligt hovrätten var nödvändig för den

påstådda brottsplanens genomförande (hovrättens dom, s. 59 f) – därmed inte heller kan ha förelegat någon brottsplan.

B.2 Vittnesuppgifter från Johan Saxon (dåvarande styrelseledamot i Gustavia, aktieägare i både Gustavia och SFS samt Gustavias representant i SFS placeringsråd)

37. Ekobrottsmyndigheten har i sitt yttrande påstått att ljudupptagningen från förhöret med Johan Saxon i skatte- och bokföringsbrottsmålet har gallrats och att det därför inte närmare är känt vad han lämnat för uppgifter i förhöret. Även i denna del har Alexander Ernstberger emellertid bilagt, åberopat och hänvisat till ljudinspelning från förhöret (se resningsansökan, p. 112 och bilaga 23).

38. Mot denna bakgrund förefaller Ekobrottsmyndigheten återigen inte ha gjort någon grundlig genomgång av Alexander Ernstbergers resningsansökan. De påståenden och konstateranden som Ekobrottsmyndigheten gjort i övrigt bör, som tidigare påpekats, ses i ljuset av detta.

39. Det påstås vidare att frågan om Alexander Ernstberger varit behörig att genomföra affärer i SFS-fonderna saknat betydelse för hovrättens bedömning av förtroendeställning. Av hovrättens dom framgår emellertid att hovrätten bland annat, till grund för slutsatsen att Alexander Ernstberger ska ha innehaft en förtroendeställning, uttryckligen hänvisat till det *felaktiga* påståendet att han skulle ha varit behörig att genomföra affärer i SFS-fonderna (domen, s. 39 sista stycket):

”Alexander Ernstberger var vidare jämte förvaltningschefen enligt placeringspolicyn behörig att genomföra affärer i SFS-fonderna.”

B.3 Vittnesuppgifter från Vanessa Menguy (ansvarig för warrantaffärerna på emittentbanken BAML)

40. Riksåklagaren har inte bemött det som anförts om ny bevisning i form av

vittnesuppgifter från Vanessa Menguy, som var ansvarig för warrantaffärerna vid Bank of America Merrill Lynch (BAML). Ekobrottsmyndigheten påstår dock i sitt yttrande att inga alternativa hypoteser skulle kunna vederläggas eller bekräftas genom hörande av personer från investmentbanker.

41. Alexander Ernstberger motsätter sig detta påstående.

42. Hovrätten har nämligen grundat sin dom på att det inte hade varit nödvändigt att betala ersättning till Oak och att ersättningen inte heller varit konkurrensutsatt, utan konstruerad för att komma upp i de belopp som krävdes för den påstådda brottsplanens genomförande (domen, s. 57). Genom Vanessa Menguys nya vittnesuppgifter kan detta vederläggas. Som angivits i resningsansökan framgår följande av hennes nya vittnesuppgifter (se resningsansökan, p. 126 jämte strecksatser):

- att åklagaren 2017 höll ett ytterligare förhör med henne per telefon som inte återfinns i förundersökningen,
- att hon under telefonförhöret uppmanade åklagaren att ta kontakt med BAML för att få del av all relevant dokumentation och kommunikation samt gav åklagaren kontaktuppgifter till legal på BAML,
- att BAML inte hade några synpunkter på att Oak förmedlade affären,
- att BAML inte hade några synpunkter på Oaks ersättning,
- att warrantaffären inte stred mot några regelverk, riktlinjer eller avtal,
- att warrantaffären kontrollerades internt hos BAML av flera avdelningar utan anmärkningar,
- att det inte hade varit möjligt att köpa warranterna för annat än BAML:s issue price om 8 000 USD, samt
- att BAML gjorde en förnyad granskning av warrantaffären efter

åklagarens samtal med Vanessa och även efter denna konstaterade att den i alla avseenden varit rättsenlig.

43. Alexander Ernstberger ifrågasätter det Ekobrottsmyndigheten påstått om att åklagarens telefonsamtal med Vanessa Menguy inte utgjort ett förhör i rättegångsbalkens mening och att det inte heller skulle ha tillfört förundersökningen sakuppgifter. Enligt Vanessa Menguy själv har hon uppfattat kontakten som att ett telefonförhör hölls med henne. De uppgifter hon lämnade, och de handlingar som hon påkallade att åklagaren skulle inhämta från BAML, hade dessutom varit av direkt betydelse för målet.

44. Det ska särskilt framhållas att det av de nya vittnesuppgifterna kan konstateras att Riksåklagarens jämte Ekobrottsmyndighetens påstående om att *"bankernas pris"* var 4 850 USD är felaktigt. Det hade inte varit möjligt att köpa warranterna för annat än BAML:s issue price om 8 000 USD, alltså var detta bankens pris. Det är också det pris som framgår av produkternas final terms.

C. Bristerna i hovrättens dom, hantering i målet och den tidigare utredningen

C.1 Överpris

45. Ekobrottsmyndigheten påstår i sitt yttrande att frågan om överpris *"inte utgjort en del av gärningsbeskrivningen eller åklagarens utveckling av åtalen"*. Detta är ett felaktigt påstående.

46. Under tingsrättsprocessen inkom åklagaren med en förklaring och utveckling av stämningsansökan (tingsrättens ab 329). Denna inkluderade en *"förenklad skiss över händelseförloppet"*. Där framgår att åklagaren hänvisat till *"överpris"* och vad som avses med detta begrepp. Denna handling bilades dessutom tingsrättens dom (se bilaga 1 till tingsrättens dom).

47. Det kan därtill konstateras att hovrätten i pressmeddelande den 15 mars 2021 hänvisat

till att åklagaren påstått att fråga varit om överpris enligt följande (bilaga 2):

”Åklagaren har påstått bl.a. att SFS köpt värdepapper för pensionsmedel till överpris och att några av de tilltalade därigenom har kunnat tillgodogöra sig över 100 miljoner kronor av pensionsspararnas pengar.”

C.2 Felaktigt vitsordande

48. Det förefaller ostridigt att Alexander Ernstberger inte har vitsordat det som antecknats i hovrättens dom om att *”värderingen inledningsvis inkluderade ersättningen till Oak och sedan reducerades till verklig kurs”* (domen, s. 52 tredje stycket).
49. Ekobrottsmyndigheten påstår dock att detta skulle ha vitsordats av Allra Pension. Detta är ett felaktigt påstående.
50. Till stöd för sitt påstående har Ekobrottsmyndigheten hänvisat till Allra Pensions sakframställning i hovrätten (hovrättens hab 369, s. 129). Något vitsordande enligt ovan går emellertid inte att återfinna i sakframställningen. Det ska härvid erinras om att avräkning inte, såsom hovrätten felaktigt angivit, är detsamma som att *”värderingen inledningsvis inkluderade ersättningen till Oak och sedan reducerades till verklig kurs”*. Det vitsordades aldrig att det var fråga om *”värdering”* och inte heller att det inledningsvis inte var fråga om *”verklig kurs”*.

Övrigt

51. Alexander Ernstberger instämmer med Riksåklagaren i att Pensionsmyndigheten i egenskap av motpart bör beredas tillfälle att yttra sig i målet. Detta särskilt då en icke obetydlig del av resningsansökan är hänförlig till omständigheter som rör Pensionsmyndigheten.

BRATT | FEINSILBER | HARLING

Som ovan,

Percy Bratt

Joakim Lundqvist

3.5.2 Allmänt kompetenskrav

Ett annat grundläggande krav på fondbolagets verksamhet som inte varit uppfyllt i nu aktuellt fall är att bolaget ska ha lämplig kunskap om och förståelse för de tillgångar som ingår i fonden, det framgår av 12 a kap. 2 § FFFS 2008:11. Denna reglering är grundläggande för fondförvaltningen. En fondförvaltare är, och ska vara, en *professionell* aktör, vilket ligger i linje med att fondförvaltaren tar betalt för att förvalta investerarnas kapital. Fondförvaltaren ska således veta vad denne gör och inte agera utanför sitt kunskapsområde. Regeln motverkar således risken för att fondförvaltaren av oaktsamhet eller okunskap tar dåliga beslut inom förvaltningen.

För det fall fondbolaget outsourcar vissa funktioner så föreligger även ett krav på s.k. *beställarkompetens*. Beställarkompetens innebär att beställaren måste visa att den har kompetens att bedöma en uppdragstagares möjlighet att fullfölja sitt uppdrag samt bedöma och fortlöpande utvärdera hur den utlagda verksamheten bedrivs (se bl.a. Finansinspektionens promemoria av den 1998-12-18 om utläggning av verksamhet). Det är alltså inte tillräckligt att uppdragstagaren har kompetensen. Fondbolaget behöver *alltid* ha erforderlig kompetens.

Kravet på beställarkompetens gäller i förhållande till alla former av outsourcing, dvs. oavsett vilken funktion eller tjänst som fondbolaget delegerar till en uppdragstagare. Detta framgår bl.a. av det faktum att 4 kap. 4 § LVF uttryckligen anger att ett lämnat uppdrag aldrig frångår fondbolagets ansvar. Samma bestämmelse slår också fast att uppdragstagaren är tvungen att ha tillfredsställande sakkunskap och kompetens med hänsyn till uppdragets innehåll.

Vidare krävs att fondbolaget dels har den kunskap och de resurser som krävs för att effektivt övervaka det utlagda arbetet och de utlagda funktionerna samt hantera riskerna i samband med utläggandet, dels övervakar dessa funktioner och hanterar dessa risker.

Om fondförvaltaren inte behärskar en tillgång får denna inte köpas in till fonden med mindre än att förvaltaren skaffar sig erforderlig kunskap (se t.ex. Svea hovrätts dom i mål nr B 2006-20 s. 58).

3.5.3 Reglerna om bästa utförande (best execution)

En central bestämmelse för fondförvaltare vid inköp och försäljningar är reglerna om bästa utförande (på engelska *best execution*, nedan används de två begreppen synonymt med varandra). Bästa utförande-reglerna syftar till att fondbolagets placeringar ska leda till så god avkastning som möjligt för fondandelsägarna. Det innebär i realiteten att fondbolaget när det gör investeringar ska försöka göra dem till bästa möjliga pris. Denna bestämmelse är även central på det sättet att den ålägger fondförvaltaren ett metodansvar för sina transaktioner. Redan här kan noteras att Pensionsmyndigheten gör gällande att fondbolaget inte levt upp till dessa regler vid inköpet och försäljningen av warranterna.

Reglerna om bästa utförande fanns i 12 c kap. 2 § och 12 d kap. 2 § FFFS 2008:11. Av dessa framgår att fondbolaget är skyldigt att vidta alla rimliga åtgärder för att uppnå bästa möjliga resultat för fonden med avseende på pris, kostnad, snabbhet, sannolikhet för utförande och avveckling, transaktionens storlek, transaktionens art, och andra för utförandet väsentliga förhållanden. Fondbolaget skulle (och ska alltjämt) också ha system för och interna regler om hur det skulle uppnå bästa möjliga resultat, se 12 c kap. 3 § och 12 d kap. 3 § FFFS 2008:11.

En regelbunden åtgärd ett fondbolag (eller dess uppdragstagare) vidtar i syfte att försöka uppnå bästa möjliga resultat är att konkurrensutsätta affären. **Om fondbolaget utför ordern självt för fondens räkning (portföljtransaktion) konkurrensutsätter fondbolaget således självt affären. Om placeringen av ordern i stället sker hos en mellanhand, t ex. en mäklare (placering av order), åvilar det likväl fondbolaget att tillse att affären utförs i enlighet med bästa utförande-reglerna.**

Vid handel med derivat innebär detta normalt att fondförvaltaren ber flera investmentbanker lämna ett pris på en viss struktur (en viss underliggande tillgång, löptid och matematisk formel). Vid stora transaktioner sker det ofta genom att fondförvaltaren inhämtar indikativa bud och därefter inhämtar skarpa priser (alla priser lämnas samtidigt för att t.ex. rörelser i den underliggande tillgången inte ska försvåra prisjämförelsen). På detta sätt konkurrensutsätts affären och priset kan pressas ned. Förvaltaren har då fått önskad produkt till bästa pris och kan då uppnå bästa möjliga resultat i transaktionen för fondandelsägarna.

Fondbolaget är även skyldigt att kunna visa att det företagit en portföljtransaktion/placerat en order i enlighet med bolagets interna regler om bästa möjliga resultat, 12 c kap. 7 § och 12 d kap. 5 § FFFS 2008:11. Detta krav innebär att själva förfarandet för en portföljtransaktion/placering av order ska *dokumenteras*, dvs. en dokumentation av hur placeringen skett ska finnas tillgänglig för granskning. Om det skulle finnas en åtgärd som skulle kunna medföra ett bättre resultat för fondandelsägarna är fondbolaget skyldigt att vidta den även om den inte skulle framgå av fondbolagets interna regler för bästa utförande.

En liknelse kan göras med offentlig upphandling som avser att säkerställa att andras medel (skatter) används på ett så effektivt sätt som möjligt och garantera att inköp sker på affärsmässiga grunder snarare än av personliga skäl. På samma sätt säkerställer metodansvaret enligt bästa utföranderegler att andras medel (fondmedlen) förvaltas så effektivt som möjligt och att inköpen sker på affärsmässiga grunder i fondandelsägarnas intresse. På detta sätt motverkas risken bestående i att fondförvaltaren tillgodogör sig medel ur fonden i samband med transaktionerna. Värt att notera i detta sammanhang är att i en situation när värderingen/inköpspriset avseende en tillgång inte utgör en omedelbar varningsflagga så utgör reglerna om bästa möjliga utförande den enda metoden som finns för att säkerställa att fondförvaltaren inte gör egen otillåten vinning på affären.

Bestämmelserna om bästa utförande ska efterlevas i *varje transaktion* med fondens medel/tillgångar.

3.5.4 Värdering av fondens tillgångar

(i) Inledning

Risken att ett fondbolag köper in eller säljer tillgångar till fel pris (av oaktsamhet eller medvetet) eller tar ut fel avgift på grund av felvärderade tillgångar motverkas av att det finns regler för hur tillgångarna i en värdepappersfond ska värderas.

Pensionsmyndigheten gör gällande att warranterna varit felvärderade under innehavstiden och att detta är något som SEB borde ha uppmärksammat. Det finns därför anledning att redogöra för det regelverk som styr hur fonders tillgångar i allmänhet och warranter i synnerhet skulle värderas.

Värdering av fondens tillgångar ska ske varje gång fonden är öppen för handel (se Finansinspektionen, *Värdering av onoterade innehav i fonder – en vägledning*, 26 november 2008, nedan "Värderingspromemorian"). En korrekt värdering av fondens tillgångar är en förutsättning för att kunna beräkna fondens NAV (net asset value), dvs. vilket värde fondandelarna ska åsättas (fondandelars värde utgörs nämligen av tillgångarnas värde dividerat med antalet fondandelar). Om NAV blir fel kommer fondandelsägare att köpa in sig i fonden till fel värde och fondandelsägare kommer att sälja till fel värde. Detta innebär att någon, om fondens tillgångar är övervärderade, kan komma att betala mer för en fondandel än vad den är värd samtidigt som andra fondandelsägare kan komma att få mer betalt för sina andelar än vad de borde ha fått. En sådan ordning innebär att fondandelsägarna behandlas olika vilket är i strid

[Teckenspråk](#)[Other languages](#)

SVERIGES DOMSTOLAR

SVEA HOVRÄTT
SVERIGES DOMSTOLAR

Huvudförhandling i det s.k. Allramålet

Publicerad 2021-03-15 av [Svea hovrätt](#)

Mål: B 2006-20

Den 22 mars 2021 kl. 09.30 påbörjar Svea hovrätt huvudförhandling i ett mål om påstådd ekonomisk brottslighet med kopplingar till Svensk Fondservice AB (SFS), numera Allra Pension AB. Förhandlingen beräknas pågå till i början av juni.

Stockholms tingsrätt ogillade i dom den 31 januari 2020 ett åtal mot fyra tilltalade om bl.a. trolöshet mot huvudman, grovt brott, och grovt givande och tagande av muta. Åklagaren har påstått bl.a. att SFS köpt värdepapper för pensionsmedel till **överpris** och att några av de tilltalade därigenom har kunnat tillgodogöra sig över 100 miljoner kronor av pensionsspararnas pengar. Åklagaren och Pensionsmyndigheten, som är målsägande, har överklagat den friande domen.

Huvudförhandlingen i hovrätten kommer på grund av den rådande pandemin att hållas i en extra stor sal i Attunda tingsrätt (Tingsvägen 11 i Sollentuna) som medger att alla parter kan hålla avstånd till varandra. Åhörarplatserna är begränsade. Media kan förboka plats via svea.avd7@dom.se (presslegitimation krävs).

Kontakt

Christer Lundh
Hovrättsråd

[08-561 670 82](tel:08-56167082)

Helena Banazadeh

Domstolshandläggare

[08-561 670 89](tel:08-56167089)

Relaterat innehåll

[Fällande dom i Allramålet](#)

[Huvudförhandlingen avslutad i "Allra-målet"](#)